

FEDERALE DEONTOLOGISCHE COMMISSIE

Advies nr. 2018/1 van 10 september 2018

Advies op eigen initiatief aangaande de vergoedingen voor mandaten in publiekrechtelijke entiteiten

De Federale Deontologische Commissie neemt op grond van artikel 4, § 2, van de wet van 6 januari 2014 houdende oprichting van een Federale Deontologische Commissie en houdende de Deontologische Code voor de openbare mandatarissen, het initiatief om een algemeen advies te formuleren aangaande de vergoedingen voor mandaten in publiekrechtelijke entiteiten.

Er is de laatste jaren veel heisa ontstaan rond het uitoefenen van diverse, soms te talrijke mandaten door politici en het uitbetalen van soms overdreven vergoedingen door intercommunales en bedrijven afhankelijk van de overheid of door semi-overheidsvennootschappen, waar de overheid of verschillende overheden, een overheersende invloed uitoefenen.

A. CONTEXT

De riant vergoedingen uitbetaald in Wallonië door de intercommunale Publifin en in Vlaanderen door Publipart spraken tot de verbeelding. Het woord graacultuur was niet uit de lucht. De geloofwaardigheid van de politiek stond op het spel. Intussen zijn talloze maatregelen genomen of in het vooruitzicht gesteld door de federale regering, de deelregeringen, steden en gemeenten, en politieke partijen. In de Kamer van volksvertegenwoordigers werd een werkgroep “Politieke Vernieuwing” opgestart binnen de Commissie Binnenlandse Zaken om uit te komen bij een nieuwe politieke cultuur. Het doel was terecht een grotere transparantie rond mandaten en uitbetaalde vergoedingen, en het verbeteren van de regels van deontologie, ethiek en integriteit.

Positief is dat het wetsvoorstel en het voorstel van bijzondere wet van 29 november 2017 tot wijziging van de wetgeving inzake mandatenlijst en vermogensaangifte wat de transparantie over de vergoedingen, de uitbreiding naar overheidsbestuurders, de elektronische indiening en de controle betreft, door de Kamer van volksvertegenwoordigers, en na amendering ook door de Senaat, werden aangenomen (*Parl. St.*, Kamer, 2017-2018, nrs. 2802/12 en 2810/12 – *Parl. St.*, Senaat, 2017-2018, nrs 6-407/11 en 408/11) nu wachten op publicatie in het *Belgisch Staatsblad*.

Deze wetsontwerpen gaan in dezelfde richting als dit advies van de Federale Deontologische Commissie.

B. BESCHRIJVING TOEPASSINGSGEBIED

Met het oog op eventuele behandeling door de Federale Deontologische Commissie en met het oog op het uitvoerdigen van wettelijke regels door de bevoegde overheden volgen hierna enkele beschouwingen en voorstellen.

1. Het imago van de politiek en van diegenen die aan politiek doen maakte een slechte beurt. Het gevaar voor antipolitiek, populisme en voor veralgemening is groot en nefast voor de politiek. Er zijn meer strikte deontologische en ethische regels nodig voor publieke of openbare mandatarissen en kabinetmedewerkers, regeringscommissarissen, enz.

2. Een politiek mandaat vraagt en vergt veel verantwoordelijkheid. Het is geen job als een andere, maar een opdracht die men krijgt, om zo goed mogelijk te besturen en de andere mensen te vertegenwoordigen en te verdedigen.

Dat voor deze opdracht een vergoeding wordt betaald is logisch, maar een aantal strikte regels en strenge afspraken dienen dwingend opgelegd te worden bij wet.

3. Wanneer openbare besturen rechtstreeks of onrechtstreeks participeren in vennootschappen, moet erover gewaakt worden dat deze rechtspersonen een code respecteren met betrekking tot vergoedingen, het beleid en het ethisch karakter van de activiteiten.

Dergelijke structuren moeten transparant en doorzichtig zijn voor de verkozen mandatarissen en de bevolking, en moeten uitvoerig meegedeeld worden aan de verkozen instanties.

4. De wetgeving op de mandataangifte is momenteel verplicht voor parlementsleden, regeringsleden, burgemeesters, schepenen, hoge ambtenaren, bestuurs- en directieleden van intercommunales alsook de regeringscommissarissen.

Meer openheid en transparantie is nodig. Ook alle leden van raden van bestuur en van adviesraden van rechtspersonen waar de overheid een overheersende invloed uitoefent, dienen verplicht een aangifte te doen van hun mandaten alsook de eraan verbonden verdiensten en vergoedingen.

C. PUBLIC GOVERNANCE

In dit kader is een transparantieverplichting inzake vergoedingen waarin de overheid een meerderheidsbelang heeft nodig. Aangezien bepaalde bedrijven gefinancierd worden met publieke middelen lijkt het logisch dat deze bedrijven voldoende transparantie bieden t.a.v. stakeholders – waaronder de burgers – op het vlak van bedrijfsvoering en de beloning van bestuurders.

Het bestaand regelgevend kader dient uitgebreid en verfijnd. Vandaag bestaan er enerzijds een aantal codes inzake corporate governance (Buysse, Daems e.a.), en zijn er anderzijds de wettelijke bepalingen opgenomen in het Wetboek Vennootschappen. Deze codes zijn zeer verdienstelijk en gaan uit van het principe “comply or explain”:

- De code Buysse is een code die van toepassing is op niet-genoteerde ondernemingen. Inzake vergoeding voorziet zij het volgende : *“In grote niet-beursgenoteerde ondernemingen die gehouden zijn een jaarverslag te publiceren, behoort de beslissing tot openbaarmaking van de individuele vergoedingen van bestuurders, tot de autonomie van de Raad van Bestuur, met dien verstande dat de jaarrekeningrechtelijke voorschriften steeds als minimale publiciteitsvereisten gelden.”*.
- Verder is er de code Daems die enkel van toepassing is op de beursgenoteerde ondernemingen. Deze code gaat verder dan de code Buysse. Ze voorziet in de jaarlijkse publicatie van de vergoedingen van zowel de uitvoerende als de niet-uitvoerende bestuurders in het jaarrapport.
- Inzake wetgeving is er artikel 96, §§ 2 en 3, van het Wetboek Vennootschappen dat voorziet in een verplichte opname in het jaarverslag van een verklaring inzake deugdelijk bestuur. Deze verklaring bevat tevens het remuneratieverslag, waarin de vergoedingen voor uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders individueel in zijn opgenomen.
Tevens is er artikel 100 van het Wetboek Vennootschappen dat voorziet in een specifieke rapportering ten aanzien van de stakeholders. Deze rapportering moet zoals de jaarrekening bij de balanscentrale van de Nationale Bank worden gepubliceerd.

Het lijkt aangewezen om voor de ondernemingen waarin de overheid een meerderheidsparticipatie aanhoudt, in hun jaarlijkse rapportering bijkomend de vergoedingen op te nemen die gedurende het voorbije boekjaar werden uitbetaald aan de uitvoerende en niet-uitvoerende bestuurders.

Bepaalde intercommunales of door de overheid (vooral steden en gemeenten) aangestuurde vennootschappen hebben een ondoorzichtige, zware en te complexe structuur. Vereenvoudiging en transparantie zijn ook hier aangewezen. Dit zal de transparantie rond bezoldigingen en vergoedingen ten goede komen.

D. PRINCIPES EN AANBEVELINGEN TOEPASBAAR OP DE OPENBARE MANDATARISSEN

Het lijkt aangewezen het cumuleren van teveel mandaten en vertegenwoordigingen in hoofde van één persoon te beperken en te spreiden over meer personen, en de hoogte van de vergoedingen in te perken.

Een vast te leggen plafond voor zitpenningen is aan te raden met een maximum per dag.

Er dient een sluitend systeem opgelegd, zodat politici maar een vergoeding krijgen als ze effectief aanwezig zijn. Betaald worden met een zitpenning of forfaitaire vergoeding zonder aanwezig te zijn of zonder tijdsbesteding aan de bedoelde opdracht is ontoelaatbaar. Toestanden waar mandatarissen geld krijgen voor nepvergaderingen of waarbij men louter forfaitair betaald wordt, moeten onmogelijk zijn en beter gereguleerd worden. Een vergoeding in verhouding tot inzet, tijdsbesteding en verloning conform reële arbeidsprestaties is verantwoord, zoals ook de vergoeding voor de gedane verplaatsingskosten.

De Commissie suggereert het aanwezigheidsregister tweemaal te laten ondertekenen op een verschillend tijdstip van de vergadering.

Dat er in sommige intercommunales zoveel postjes zijn, ligt ook aan het feit dat alle steden en gemeenten moeten vertegenwoordigd zijn in een intercommunale, zodat ze hun stem kunnen laten horen als het gaat over lokale investeringsbeslissingen.

Het aantal mandaten beperken tot bvb. 3 of 5 lijkt verdedigbaar. Dit zou betekenen dat het aantal mandaten beperkt wordt per persoon, maar gespreid wordt over meer mandatarissen.

Uiteraard zouden meer kostenbesparing en operationele efficiëntie het doel moeten zijn van alle intercommunales en bedrijven verbonden aan de diverse overheden.

De burger heeft recht op een goede dienstverlening die tevens betaalbaar moet zijn, maar ook als gebruiker dient de burger over de nodige inspraak te beschikken. Strenge deontologische regels dienen opgesteld om te vermijden dat toppolitici nog kunnen bijklussen en zwaar vergoed worden om op te treden als belangenbehartiger van commerciële ondernemingen of belangengroepen.

Dit dient bij wet of decreet onmogelijk gemaakt te worden. Toppolitici moeten voltijds beschikbaar zijn en moeten voltijds en financieel onafhankelijk hun politieke opdracht en taak vervullen in het algemeen belang.

De Federale Deontologische Commissie formuleert de volgende aanbevelingen

1. Alle mandaten, ambten, beroepen en vertegenwoordigingen van overheidsbestuurders dienen verplicht aangegeven te worden via het Rekenhof, alsook de uitbetaalde brutovergoedingen van de raden van bestuur, de adviesraden en de directiecomités van het voorbije jaar, en dit alles moet nominatief bekendgemaakt worden door de bevoegde overheden.
2. Het aantal mandaten en vertegenwoordigingen dient per persoon beperkt te worden tot een wettelijk te bepalen aantal. Voor bepaalde functies dienen onverenigbaarheden te worden voorzien.
3. Voor adviescomités en algemene vergaderingen mag enkel een zitpenning betaald worden aan wie er niet namens zijn publieke functies zitting heeft. De hoogte van de vergoeding dient beperkt tot één zitpenning per vergadering en per dag.
De gedane verplaatsingskosten mogen vergoed worden op basis van reële kosten.
4. Aan de Voorzitter, Ondervoorzitter en de leden van het Directiecomité mag een zitpenning of een forfaitaire vergoeding betaald worden, dit in verhouding tot de inzet, voorbereidingstijd en arbeidprestaties.

5. Voor bepaalde beter betaalde topfuncties in de politiek moeten bijkomende vertegenwoordigingen en vergoedingen wettelijk beperkt worden en dit dient voorzien in een deontologische code of in een lijst van onverenigbaarheden.
6. Wettelijke regels dienen bepaald met het oog op sanctionering in geval van niet-naleving van deontologische regels. Dit kan onder meer gebeuren door het toepassen van administratieve geldboetes, aan wie nalaat aangifte te doen of de nodige informatie te verschaffen.
7. Het dient verboden te worden bezoldigingen, vergoedingen of zitpenningen voor mandaten met een publiek karakter aan een vennootschap te laten uitbetalen.